

ANTISZEMITA
GYŰLŐLET-BŰNCSELEKMÉNYEK
ÉS INCIDENSEK

HAVI ÖSSZEFOGLALÓ

2022. FEBRUÁR

TETT ÉS VÉDELEM
LIGA

TARTALOMJEGYZÉK

Vezetői összefoglaló	3
A Tett és Védelem Liga	4
A jelentésről	5
Módszertan	7
Antiszemita gyűlöletcselekmények – 2022. február	10
Gyűlöletbeszéd	10
További gyűlöletcselekmények	11
Hivatalos és civil reakciók	12
Egyéb hírek	14
A hónap krónikája	16
Kapcsolat és támogatás	17
Felhasznált irodalom	17
Impresszum	18

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

antiszemitizmus elleni küzdelem jelentős része az antiszemita incidensek előfordulásának nyomon követése. A Tett és Védelem Liga egyik célja, hogy a társadalom szélesebb köreiben felhívja a figyelmet az antiszemitizmusra. Ennek elsődleges eszköze a közéletben előforduló gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos folyamatos és szakmailag megalapozott monitoringtevékenység. Az antiszemita incidensekre és egyéb gyűlöletcselekményekre vonatkozó információk gyűjtése és elemzése hiányában sem a zsidó közösségek, sem az egyének számára nem lehet valós védelmet biztosítani. Az adatgyűjtés eredményét a Tett és Védelem Liga havi rendszerességgel közzéteszi havi jelentések formájában, az egyes országokra/régiókra vonatkozó megállapítások összefoglalóját pedig éves jelentésben publikálja.

A jelentések kétféle cselekménnyel foglalkoznak: antiszemita gyűlölet-bűncselekményekkel és gyűlölet motiválta incidensekkel. A jelentések mindkét cselekményt összefoglalóan 'gyűlöletcselekményeknek' nevezik. Az antiszemita gyűlölet-bűncselekmények és az egyéb típusú gyűlölet-bűncselekmények közötti fő különbség az antiszemita motiváció megléte. Az egyes országok eltérő törvényei és jogszabályi alkalmazásai következtében változó, hogy a büntetőjog szerint mely antiszemita incidensek számítanak bűncselekménynek. Előfordulnak olyan gyűlölet motiválta cselekmények is, amelyek ugyan felzaklatják a zsidó közösséget, mégsem tekinthetők bűncselekménynek, például a szólásszabadság égisze alatt. Az általános áttekintés megszerzése és az időbeli változások vizsgálata érdekében a Tett és Védelem Liga szerint mindkét típusú cselekmény dokumentálására szükség van.

A minél szélesebb körű monitorozás érdekében a Tett és Védelem Liga többféle forrást alkalmaz. Az események regisztrálásán kívül, az egyes incidensek különböző jellemzőit is számba vesszük. A dokumentálás során rögzítjük a cselekmények helyszínére, elkövetőjére (amennyiben ismert), célpontjára és (esetleges) következményeire vonatkozó adatokat, valamint megkülönböztetjük egymástól az eltérő cselekménytípusokat.

A Tett és Védelem Alapítvány februári monitoring-tevékenysége során egy antiszemita gyűlöletcselekményt azonosított, amit gyűlöletbeszédként kategorizáltunk. Ismeretlen elkövetők antiszemita feliratokat rajzoltak Jámbor András ellenzéki jelölt plakátjára.

A TEV ebben a hónapban egy további gyűlöletcselekményt azonosított. A Kitérés Napja alkalmából tartottak az újfasiszták megemlékezést és gyertyagyújtást, illetve adott sajtótájékoztatót a Légió Hungária nevű szélsőjobboldali csoport a Kapisztrán téren.

Alapítványunk ebben a hónapban nem kezdeményezett új eljárást, és korábbi eljárásainkkal kapcsolatban sem kaptunk értesítést.

A TETT ÉS VÉDELEM LIGA

Az elmúlt évtizedben erősödött az antiszemitizmus Európában. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA)¹ felmérései és a Rágalmazásellenes Liga (ADL) Global 100² tanulmányai jól mutatják az antiszemitizmus széles spektrumát és időbeli változásait.

Az antiszemita incidensek az események tartalmát, megnyilvánulási módját és elkövetőit tekintve meglehetősen különböznek egymástól a monitorozott országokban. A modern antiszemitizmus leginkább az iszlámizmushoz és a szélsőséges jobb-, illetve baloldali csoportokhoz köthető. Iszlámista megnyilvánulások leggyakrabban Nyugat-Európa azon országaiban fordulnak elő, ahol nagyobb számú muszlim lakosság él, míg Kelet- és Közép-Európában ritkaságnak számítanak. A szélsőbaloldali antiszemitizmus Nyugat-Európában gyakran az anticionizmus álcája mögé bújlik, és rendszerint a közel-keleti

konfliktushoz köthető. Kelet- és Közép-Európában a jobboldal zsidókkal szembeni előítéletességének van hagyománya, és nem csupán a fasizmushoz és a náciizmushoz köthető, hanem időnként populista-nacionalista csoportok köreiből is megjelenik. Az elmúlt évtizedben számos országban érezte magát egyre nagyobb veszélyben a zsidó közösség. A veszélyérzet nem csak a zsidók és zsidó intézmények ellen irányuló fizikai támadások terjedése miatt növekszik, hanem az egyre terjedő összeesküvés elméletek, a gyűlölet online megnyilvánulásai és az olyan politikai kampányok miatt is, amelyek be kívánják tiltani például a brit milá szertartást és a kóser étkezést.

Az antiszemitizmus elleni harc egyre sürgetőbb probléma Európában. A Tett és Védelem Liga azért jött létre, hogy felfedje a modernkori antiszemitizmus mozgatórugóit és hatékony védelmet biztosítson ellene.

¹ Az EU alapjogi ügynöksége: „antiszemitizmus – az európai unióban 2008 és 2018 közötti rendelkezésre álló adatok áttekintése”
² [HTTPS://GLOBAL100.ADL.ORG](https://global100.adl.org)

A JELENTÉSRŐL

Az antiszemitizmus általános megítélése és kezelése sokszor szélsőséges. Egyrészt hallani olyan hangokat, amelyek lekicsinylik az ilyen cselekmények, megnyilvánulások súlyát. Az is előfordulhat azonban, hogy egy-egy kirívó eset kapcsán az a kép alakul ki, hogy ezek az esetek elárasztják a közéletet. A valós problémák kezelésének elengedhetetlen feltétele a tényleges helyzet megismerése, amelynek egyik eszköze az antiszemita gyűlölet-bűncselekmények és incidensek³ monitorozása.

A Tett és Védelem Liga 2019-től kezdve Európa 7 országában folytat monitoringtevékenységet. Első lépésként jelenleg Ausztriában, Csehországban, Norvégiában, Lengyelországban, Romániában, Szlovákiában és Svédországban gyűjtünk adatokat, később további országokra is ki fogjuk terjeszteni tevékenységünket. Az antiszemitizmus monitorozását illetően az országoknak megvannak a maguk sajátosságai, melyek között meglehetősen nagy különbségek fedezhetők fel. Bizonyos országokban több olyan szervezet is működik, amely a Tett és Védelem Ligához hasonló céllal rendelkezik, míg máshol elhanyagolható mértékű vagy egyáltalán nincsen hasonló tevékenység. A Tett és Védelem Liga semmi esetre sem szeretne a meglévő szervezetek helyébe lépni, információcserére törekszünk és együttműködéseket szeretnénk létrehozni.

A havi jelentéseken túl, az incidensek részletes elemzését ismertető éves összefoglaló jelentéseket is készítünk. A jelentéseket angol nyelven, illetve a legtöbb esetben a helyi nyelven is közzétesszük.

A gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelem kiemelt fontossággal bír, mivel ezek eltérnek más bűncselekménytípusoktól. Ezek a bűncselekmények és incidensek egyfajta üzenetnek tekinthetők, nem csak az adott áldozatra, hanem egy nagyobb közösség felé irányulnak. Az antiszemitizmus és az egyéb gyűlölet-bűncselekmények tehát nem csak egy adott személyt, hanem az egész társá-

dalom szerkezetét támadják. Ez természetesen nem csökkenti az áldozatok által átélt fájdalmat és lelki traumát. Ezen bűncselekmények gyakran nem csak az áldozatokra vagy a tulajdonukra jelentenek veszélyt, de gyakran az áldozat önbecsülése és méltósága is csorbát szenved. Az incidensek azt érzékeltetik, hogy az áldozat nem egyenrangú tagja vagy egyáltalán nem is tagja a társadalomnak. Mivel a gyűlölet-bűncselekmények általánosságban az áldozat valamely (vélt vagy valós) megváltoztathatatlan tulajdonsága ellen irányulnak, az áldozat szinte védtelen. Az áldozatok sokszor félnak, hogy hasonló vagy még rosszabb atrocitások érik majd őket, ha azonosítják az elkövetőket az illetékes hatóságnál. Az incidensek nem megfelelő kezelése könnyen vezethet másodlagos viktimizációhoz, amikor az áldozat elhiszi, hogy ő a hibás, amiért például nem volt elég elővigyázatos, stb. Ezek a típusú bűncselekmények, mint már említettük, egy egész közösséget érintenek. Áldozatai sokszor felcserélhetők, mivel számos esetben a támadás nem egy bizonyos személyre irányul, hanem bárkire, aki az adott megtámadott csoport tagja. Ez azt jelenti, hogy a megtámadott csoport minden tagja potenciális áldozattá válik és félhet, hogy a jövőben ő maga is ilyen előítélet motiválta bűncselekmény célpontja lesz. Ez különösen igaz azokra a csoportokra, amelyek hosszú idő óta ki vannak téve az előítéleteknek. Annak hosszas bizonyítása szükségtelen, hogy a zsidóság ebbe a körbe tartozik. Ezen cselekmények sértik azt a normát, miszerint a társadalom tagjai egyenlők. Az ilyen incidensek nem megfelelő kezelése az egész társadalomra nézve súlyos következményekkel járhat, hiszen egyrészt felbátorítja az elkövetőket, hogy hasonló cselekményeket kövessenek el, másrészt az egész társadalom összetartó erejét csonkítja⁴.

Nem túlzás azt állítani, hogy kevesebb gyűlölet-bűncselekményt jelentenek és dokumentálnak, mint amennyi valójában

³ Részletekért lásd a *Műdszertan* fejezetet.

⁴ Levin és McDevitt 1999, 92-93; OSCE/ODIHR 2009a, 19-21; OSCE/ODIHR 2009b, 17-18; Perry 2001, 10).

történik. Az elkövetett és a bejelentett bűncselekmények számában való országokbeli eltérés nem feltétlenül köthető a zsidók számához. A kevesebb bejelentett cselekmény egyik oka, hogy az áldozatok sokszor nem jelentik az eseteket a rendőrségen vagy az illetékes hatóságnál. Ennek több magyarázata lehet. Sokan nem bíznak abban, hogy a hatóságok megfelelően kezelik az eseteket, akár felkészületlenség, akár előítéletesség okán. Bizonyosan sok áldozat van továbbá, aki nem ismeri a vonatkozó jogszabályokat vagy nem tudja hova fordulhatna segítségért. Az áldozatok tarthatnak attól, hogy védett tulajdonságuk kiderül és a bejelentés miatt még többet fognak szenvedni, illetve azt is feltételezhetik, hogy a hatóságok

nem tudják majd bizonyítani a gyűlöletmotivációt, így a bejelentés hiábavaló.

A civil szervezetek segíthetnek ezen problémák orvoslásában, együttműködhetnek a rendőrséggel és az illetékes hatóságokkal, valamint egyfajta közvetítő szerepet is betölthetnek az áldozat és a hatóság között. A civil szervezetek által készített jelentések alkalmasak lehetnek arra, hogy felhívják a hivatalos szervek figyelmét a gyűlölet motiválta bűncselekményekre és az összegyűjtött adatok alapján hosszú távú trendeket rajzoljanak fel. A civil szervezetek segíthetnek egy-egy eset jogi útra terelésében, jogi védelmet nyújthatnak az áldozatoknak, és egyéb módon segíthetik őket.

MÓDSZERTAN

A jelentések kétféle cselekménnyel foglalkoznak: gyűlölet-bűncselekményekkel és gyűlölet motiválta incidensekkel, melyeket az EBESZ a következőképpen definiál⁵ (OSCE/ODIHR 2009b, 15–16):

- gyűlölet-bűncselekmény: olyan a büntetőjog szerinti bűncselekmény, amelyet emberek bizonyos csoportjaival szembeni előítélet motivál⁶
- gyűlölet motiválta incidens: olyan cselekmény, amely szintén az emberek bizonyos csoportjaival szembeni előítéleten alapul, de nem éri el a bűncselekmények szintjét

Az egyes gyűlölet-bűncselekmények kiemelt jelentőségét mutatja, hogy számos ország büntető törvénykönyve elkülönülten foglalkozik ezekkel az esetekkel. Habár az antiszemitizmusnak létezik egy széles körben elfogadott meghatározása (lásd IHRA 2017), a gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozóan jelenleg nincs egy következetes definíció a Tett és Védelem Liga által monitorozott országokban.

A jogi következmények is eltérőek az egyes országokban, így előfordulhat, hogy ami bűncselekménynek számít az egyik országban, nem törvényellenes egy másikban. Egyértelmű példa erre az ún. holokauszttagadás, amely Magyarországon például jogellenes, míg a Tett és Védelem Liga által monitorozott számos másik országban nem törvénysértő. A Tett és Védelem Liga adatgyűjtése meglehetősen széleskörű, igyekszünk minden esetről beszámolni jelentéseinkben, ugyanakkor előfordulhat, hogy egymáshoz hasonló eseteket bizonyos országokban bűncselekményként, míg máshol „csak” incidensként tartunk nyilván. Mindig az adott ország büntető törvénykönyve szerinti meghatározást vesszük alapul. Úgy véljük, hogy e különbségek okozta problémák idővel csökkenni fognak, ahogy egységes meghatározásokat

és jogszabályi rendelkezéseket fogadnak el az Európai Unióban.

Jelentéseinkben részletesen ismertetjük a gyűlölet motiválta incidenseket és bemutatjuk, hogyan igyekszünk kezelni a problémákat. Jelentéseink nemzetközi és független monitorozásokon, helyi tudósítóktól szerzett információkon, valamint azonos vagy hasonló ügyekkel foglalkozó szervezetek gyűjtötte adatokon alapulnak.

A havi jelentések a lehető legtágabb értelemben veszik számba az antiszemitizmus motiválta gyűlölet-bűncselekményeket és gyűlöletincidenseket, bemutatva azok elkövetőit, célpontját, módszereit és üzenetét. A célpont lehet személy, csoport, rendezvény, épület, emlékmű vagy egyéb tulajdon. Fontos azonban, hogy az antiszemita motivációt meg lehet állapítani, azaz, hogy az elkövető a zsidósághoz való tartozás vagy annak feltételezése miatt választotta az adott célpontot. Ilyen módon lényegtelen, hogy a feltevés valós-e: a zsidósághoz való vélt tartozás is elegendő.

A monitorozás során gyűlöletcselekménynek tekintünk minden esetet, amely a gyűlölet-bűncselekmény kategóriájába tartozik. Ezek lehetnek az adott ország büntető törvénykönyve által nevesített bűncselekmények (például közösség tagja elleni erőszak, közösség elleni uszítás, nemzetiszocialista rendszer bűneinek tagadása, önkényuralmi jelképek használata), azonban a büntető törvénykönyvben szereplő egyéb tettek is, ha az előítéletes motiváció bizonyítható.

A gyűlöletcselekmények azonosításakor különböző, a monitorozás során rögzített indikátorok⁷ vizsgálata alapján döntünk arról, hogy az adott tettek lehetett-e antiszemitizmus a motivációja.

Az antiszemita gyűlöletcselekmények minél szélesebb körű monitorozásához sokféle forrás együttes használatára van szükség. A média figyelésén és helyi tudósítók beszámolóin túl, a Tett és Védelem Liga az

5 A gyűlölet-bűncselekmények tudományos meghatározása rendkívül ellentmondásos és szerteágazó. (Erről bővebben lásd Chakraborti és Garland 2009, 4–7). Ezek a definíciók fontos adalékként szolgálhatnak a bűncselekmények megértéséhez, a gyakorlati munkában azonban nehezen használhatóak. Ez tette szükségessé egyszerűbb, gyakorlatiasabb meghatározások kialakítását.

6 Ez alapján például a gyűlöletbeszédet az EBESZ nem tekinti gyűlölet-bűncselekménynek, mivel az adott viselkedés az előítéletes motiváció nélkül már nem lenne bűncselekmény (OSCE/ODIHR 2009a, 24). Ennek általunk való kezelését lásd később.

7 Ezeket a *Módszertan* részben ismertetjük.

áldozatok bejelentéseire támaszkodik. Magyarországon 24 órás forródrót működik, amely megkönnyíti a bejelentést. Célunk, hogy más országokban is létrehozzunk hasonló szolgáltatást, hogy a helyi nyelveken lehessen bejelentéseket tenni. Ezen kívül lehetőség van névtelen online bejelentésre is, ennek különösen nagy jelentősége lesz a beszámolóink szempontjából. Ha az áldozat nem tud vagy nem szeretne bejelentést tenni, a Tett és Védelem Liga közvetítő révén tudja támogatni az áldozatot a folyamatban. Közvetítő lehet az áldozat családtagja, ismerőse, az incidens tanúja vagy egy másik civil szervezet.

A Tett és Védelem Liga deklarált célja, hogy szoros kapcsolatban álljon a hatóságokkal, mivel bizonyos országokban az incidensek áldozatai vagy tanúi először a hatóságokat értesítik.

Fontos információforrást jelentenek a különböző médiumok: televízió, rádió, valamint a sajtó nyomtatott és internetes változata. A jelentések lényeges részét képezi a mostanában egyre nagyobb fenyegetettséget jelentő úgynevezett virtuális gyűlölet monitorozása.

A közbeszédet szakértői csoport monitorozza. Célunk, hogy a média egyre növekvő szeletét folyamatos megfigyelés alatt tarthassuk. A monitorozás kiterjed nagyjából az összes fogható tévé- és rádióadóra, minden nagyobb példányszámú nyomtatott sajtótermékre, valamint az online hírportálokra, a közösségi oldalakra és a szélsőséges, gyűlöletkeltő honlapokra is. A monitorozás folyamata rendszeresen és következetesen, pontosan kidolgozott szabványok alapján történik.

A monitorozott gyűlöletcselekmények között vannak olyanok, amelyeket a statisztika részének tekintünk, vannak azonban olyan incidensek is, amelyeket rögzítünk, de a havi statisztikába nem számítunk bele.⁸

Gyűlöletesemények, amelyek beleszámítanak a statisztikába:

- csak a monitorozott országban történt

gyűlöletesemények; nem számít, hogy az áldozat az adott ország állampolgára vagy sem

- minden cselekedet, incidens, atrocitás, amely zsidó személyek, szervezetek vagy tulajdon ellen irányul és ahol bizonyítható az antiszemita szándék vagy tartalom, vagy ha a támadás azért történt, mert az áldozat zsidó vagy azt gondolták róla, hogy zsidó
- bármilyen zsidó intézmény vagy épület tudatos és indokolatlan megrongálása (akkor is, ha a rongáláshoz nem társul további antiszemita üzenet [például egy zsinagóga ablakát bedobják kővel])
- a Tett és Védelem Ligának bejelentett antiszemita kommentek blogokon, fórumokon, közösségi oldalakon
- antiszemita és neonáci anyagok eljuttatása egyes zsidó személyekhez, szervezetekhez, intézményekhez
- antiszemita és neonáci anyagok kihelyezése zsidó személyek tulajdonához, zsidó szervezetekhez, intézményekhez
- Izraellel és a cionizmussal kapcsolatos kritikák, ha túlmennek a politikai közlésen és a hagyományos zsidóellenes sztereotípiák előhívását szolgálják
- események, melyek alkalmasak arra, hogy zsidókban félelmet keltsenek.

Gyűlöletesemények, amelyek nem számítanak bele a statisztikába⁹:

- az adott monitorozott országhoz és az ország zsidóságához köthető antiszemita gyűlöletesemények, amelyek valamilyen oknál fogva nem tartoznak a statisztikába (például nem az adott országban történtek, nem bizonyítható az antiszemita szándék, nem világosak az eset körülményei)
- gyűlöletkifejezések, amelyek rendszeresen megjelennek honlapokon, kommentekben és online fórumokon, de amelyekről nem érkezett bejelentés a Tett és Védelem Ligához
- egyéb hírek, amelyek csak közvetetten kapcsolódnak az antiszemitizmushoz.

⁸ A kritériumok kialakításakor felhasználtuk a következőket: ADL 2012, CST 2013

⁹ A statisztikába nem számító gyűlöletcselekmények leírását módosítottuk; a jelenlegi leírások eltérnek a 2013-ban használt meghatározásoktól.

A regisztrált cselekmények több jellemzőjét is rögzítjük. Fentebb említettük a különböző indikátorokat, amelyek segítenek eldönteni, hogy az adott incidens elkövetését előítélet motiválta-e vagy sem.

Ezek az indikátorok az elkövető különböző jellemzőire, az áldozatra vonatkozó adatokra, az incidens helyszínére és időpontjára vonatkoznak. Az adatgyűjtés során ezeket rögzítjük. Ezen kívül vizsgáljuk és szintén lejegyezzük, hogy az adott cselekménynek voltak-e és ha igen, milyen – akár jogi – következményei.

A cselekmények regisztrálása mellett fontos azok kvalitatív különbségeit is rögzítenünk. Az esetek tipizálását kétféle módon végezzük. Az egyik kategóriarendszer szerint a következő típusokat különböztetjük meg: közösség elleni uszítás, közösség tagja elleni erőszak, önkényuralmi jelkép használata és holokauszttagadás.

A másik csoportosításkor a *Nézzünk szembe a tényekkel!* című útmutató ajánlása alapján a következő hétféle cselekménytípust különböztetjük meg¹⁰:

- Emberölés: halált okozó, személy elleni támadás
- Súlyos fizikai erőszak
 - személy elleni támadás, amely súlyos testi sértést okozhat
 - fegyverrel vagy más, sérülés okozására alkalmas eszközzel elkövetett támadás
 - tulajdon elleni támadás, amely során az ingatlanban tartózkodó emberek élete veszélybe kerül
 - bombák és levélbombák
 - emberrablás
- Támadás
 - személy elleni fizikai támadás, amely nem életveszélyes és nem súlyos
 - az áldozat védekezése vagy menekülése következtében sikertelen támadási kísérlet
 - emberek tárgyakkal való megdobálása, azt az esetet is beleértve, amikor a dobás célt téveszt

- Rongálás
 - tulajdon elleni fizikai támadás, amely nem okoz életveszélyt
 - tulajdon meggyalázása
 - gyújtogatás, amely nem okoz életveszélyt, sikertelen gyújtogatási kísérlet
- Fenyegetés
 - egyértelmű és konkrét szóbeli vagy írásos fenyegetés
 - „bombatámadás”, amelyről később kiderül, hogy csupán meglevésztés volt
 - zaklatás
 - rágalmazás
- Gyűlöletbeszéd
 - nyilvános gyűlöletbeszéd
 - virtuális gyűlöletbeszéd
 - sértő magatartás
 - egynél több címzettnek elküldött sértő írás
 - gyűlöltbeszéd az irodalomban és a zenében
- Diszkriminációs esetek

Elsődleges fontosságúnak tartjuk a gyűlöletcselekmények kontextusba helyezését is. Ezek az incidensek ugyanis nem légtüres térben léteznek és egyáltalán nem függetlenek attól a társadalmi és kulturális környezettől, amelyben történnek. Lényeges ezen cselekmények dinamikája is: sokszor inkább folyamatokról, mintsem különálló eseményekről van szó (Perry 2001, 8). A statisztikai adatokon kívül rövid leírásokat is közlünk az egyes esetekről, ami segít a cselekményt körülvevő környezet megértésében." Az idősoros adatok elemzésekor pedig gondot fordítunk az események dinamikájának bemutatására.

ANTISZEMITA GYŰLÖLETCSERLEKMÉNYEK 2022. FEBRUÁR

GYŰLÖLETBESZÉD

Antiszemita trágárságot firkáltak Jámbor András ellenzéki jelölt plakátjára

Forrás: tev.hu

2022. február 13. „Első választásos jelöltként megiszteltetés, hogy a magyar politikatörténet talán leggyorsabb antiszemita firkálását kaphattam meg. Fél nap után már

ezt került az egyik plakátomra, pedig még kint sincs az összes” számolt be Facebook-oldalán Jámbor András, az Egységes Ellenzék jelöltje a budapesti 6-os számú választókerületben.

A politikus választási plakátjára ismeretlen elkövetők a „zsidó” és a „g*ci” szavakat firkálták.

forrás: tev.hu

TOVÁBBI GYŰLÖLETCELEKMÉNYEK

Neonáci megemlékezés és antifasiszta tüntetés volt a budai Várban

Forrás: merce.hu

2022. február 12. A Kitörés Napja alkalmából tartottak az újfasiszta megemlékezést és gyertyagyújtást, illetve adott sajtótájékoztatót a Légio Hungária nevű szélsőjobboldali csoport a Kapisztrán téren. A tér másik oldalán pedig antifasiszta csoportok tartottak ellentüntetést február 11-én számolt be a Mércse.

A lap felidézi, hogy 1945. február 11-én a magyar és szövetséges náci erők kitörték a budai Várból, hogy el tudjanak menekülni a Vörös Hadsereg elől, így meghosszabbítva a II. világháború kimenetelét. Szélsőjobboldali körökben ezt az eseményt a „Becsület Napjaként” emlegetik, a magyar nácik és szövetségeseik utolsó „büszke kiállításának ünnepe”.

Incze Béla, a Légio Hungária vezetőségi tagja a Mércének azt mondta, hogy a mai napon „fontos megemlékeznünk katonáinkról, akik egy emberfeletti küzdelemben, hatalmas véráldozatok árán megmutatták, hogy mi a becsület”. A vezetőségi tag szerint a megemlékezés első sorban a kitörő katonák hősiességét ünnepli, politikai-ideológiai vonzata nincs.

A két eseményt jelentős, közel száz fős rendőri jelenlét kísérte, a két, nagyjából ugyanannyi tagból álló csoportot pedig rendőri sorfalakkal választották el egymástól a tér két ellentétes végében.

A „Becsület Napjának” megemlékezése in külföldi neonáci és újfasiszta csoportok képviselői is részt vettek a különböző antifasiszta csoportok tudomása szerint. Az ellentüntetésre is érkeztek a környező országokból antifasiszta aktivisták, például Németországból is.

A „Becsület Napjára” időzített gyülekezést a rendőrség megtiltotta. Ennek ellenére a Magyarrelvű Mozgalom aktivistái és a Rockers Klan Hungária tagjai egy másik

„Becsület Napja” találkozót és koncertet szerveztek titokban, az eredeti tervekhez képest egy nappal korábbra, péntekre. Ugyanezen a napon a fasizmus magyar áldozatainak emlékének tiszteletére tartott a MEASZ és a németországi antifasiszták megemlékezést tartottak a Mártírok emlékművénél.

A kérdéskör szakértője, Ungváry Krisztián történész 2020-ban azt mondta a HVG-nek, hogy egy ideológiailag ennyire terhelt időszak esetében elkerülhetetlen, hogy a jó-rossz, hős-antihős szerepekre egyszerűsödjön le a gondolkodás. Azt azonban elgondolkodtatónak nevezte, hogy hogyan jutott az ország oda, hogy ezen a napon a szélsőjobb tudja megszólítani a legnagyobb embertömeget. A szakember szerint a "baloldal volt annyira idióta, hogy ezt az egész ügyet elengedte", míg a magyar neonácik kisajátították, és becsület napjává nevezték át a kitörés napját.

Ungváry szerint ebben a folyamatban szerepet játszott az, hogy 1990-ig a magyar lakosság egyáltalán nem tudta elsíratni Budapest ostromakor elesett civil és katonai halottjait. De 1990 után is nagy hallgatás övezte a témát, a magyar emlékezetpolitika nem teljesített túl jól ebben az ügyben. Ebben az érben nem véletlen, hogy a nemzeti-szocialista narratíva utat tört magának. Ennek az eredménye, hogy tucatnyi neonáci szervezet több ezer embert tud mozgósítani, nekik programokat szervezni ebből az alkalomból.

A történész szerint a rendezvény csak formálisan apolitikus mivel a korabeli, a nemzeti szocializmussal azonosuló emberek szemléletéből indul ki. E szerint a német és magyar kitörő katonák hősök voltak, így ennek következtében, akik ellenük harcoltak azok antihősök. Ez azt sugallja, hogy a németek ideológiája, a nácizmus jó, követendő és példaértékű. Emiatt a személet miatt az eseményt nem lehet hagyományörzésnek nevezni.

HIVATALOS ÉS CIVIL REAKCIÓK

Heisler András: Az antiszemitizmus mindig is a társadalom betegsége volt

Forrás: breuerpress.com

2022. február 10. Egy igen éles közpolitikai helyzet van a választás miatt, ami a zsidó közösséget is érinti – mondta Heisler András a Kossuth Rádió Halljad Izrael című műsorában, ahol többek között a malmöi antiszemitizmus elleni küzdelemről szóló konferencia tanulságai is szóba kerültek.

A Mazsihisz elnöke kijelentette, fizikailag Magyarországon vannak a zsidók a legnagyobb biztonságban, ugyanakkor az is tény, hogy az antiszemitizmus jelen van a társadalomban. Több kutatás is megjelent már a választási kampány előtt jóval. Heisler elmondta: vannak olyan országok, mint például Lengyelország, ahol elenyésző a zsidó kisebbség száma, ám ennek ellenére az antiszemitizmus, mint jelenség, megtalálható az ottani közéletben is. Ebből látszik, nem kellene zsidók ehhez a jelenséghez, az antiszemitizmus mindig is a társadalom betegsége volt. Az antiszemitizmus elleni küzdelemben minden közéleti szereplőnek van feladata, felelőssége, így természetesen az összes történelmi, és más egyháznak is.

Heisler András megjegyezte, a miniszterelnök által meghirdetett zéró tolerancia, bár fontos, de még nagyon sokat kell tenni azért, hogy ez valóban megragadjon. Továbbra is elmondható, hogy nagy biztonságban élnek a zsidók Magyarországon, de mindezek mellett az antiszemita jelenségek aggasztóak, még akkor is, ha ezek verbális szinten vannak jelenleg. Ha egy kisebbség ellen verbálisan fellépnek, abból bármi következhet.

A Mazsihisz elnöke hangsúlyozta: minden hazai és nemzetközi fórumon a pozitív jelenségek kiemelésével kezdi beszédét. Például, hogy Magyarország kormánya számos alkalommal állt és áll ki Izrael mellett, hogy a magyarországi zsidók fizikailag biztonságba érezhetik magukat. E mellett a zsinagó-

gák és intézmények felújításához nyújtott támogatásokat is megemlíti, valamint a második generációs holokauszt túlélők kormányzati megsegítését is méltatja. Továbbá minden alkalommal kihangsúlyozza, a magyar kormány a vallásszabadság részeként tekint a kóser vágásra és a körülmetélésre.

Mindezek mellett a zsidó közösségnek értelmezni és értékelnie kell a Magyarországon tapasztalható negatív jelenségeket is.

Magyarhoni Zsidó Imaegylet: A magyar zsidóság tudja, hova vezet a gyűlöletbeszéd

Forrás: magyarnemzet.hu

2022. február 17. A Nyugat-Európában egyre erősödő antiszemitizmus sejlík fel Márki-Zay Péter szavai hallatán – mondta Róna Tamás a Magyar Nemzetnek. A Magyarhoni Zsidó Imaegylet elnöke szerint a magyar demokráciában példátlan eset történt. Dániel könyvéből ismert az a szállóigévé vált mondat, amely Márki-Zay Péter fasisztázó, kommunisztázó kijelentéséhez kapcsolódik, ez pedig az, hogy „Mégmértettél, mégmértettél és könnyűnek találtattál” – mondta Róna Tamás.

Márki-Zay február hó 12-én Fonyódon azt mondta, hogy „amit Orbán Viktor egy személyben megtestesít – ezt a szivárványkoalíciót úgymond, a liberálisokat, a kommunistákat, a konzervatívokat és a fasisztákat –, ezt mi a szövetségben külön-külön képviseljük.” Amikor rákérdeztek, hogyan kell ezt érteni, Márki-Zay facebook oldalán pontosított: „...a Fidesz-közeli Munkáspártól és a Fidesz-közeli Mi Hazánkról beszéltem, amikor fasisztákról és kommunistákról volt szó.”

Róna Tamás e szavakért élesen támadta Márki-Zayt. Az ilyen veszélyes nyilatkozat indulatot és gyűlöletet kelt. Még inkább ki kell jelentenünk, a fasiszta és kommunista bűnök soha el nem évülnek, és az ilyen nyilatkozat mutatja meg, hogy nem merülhetnek feledésbe. A közös Szentírás keresztények és zsidók számára egy szoros erkölcsi

közösséget alkot, amely erősíti a nemzetünket. Az ilyen beszéd ezt a szövédéket támadja és gerjeszti az antiszemitizmust – húzta alá Róna Tamás.

A magyarországi zsidóság keserű tapasztalataiból jól tudja, hova vezet a gyűlöletbeszéd, ezért visszautasítjuk azt, hogy népcsoportokat és társadalmi rétegeket negatívan minősítsenek, egymás ellen uszítsanak mindenkit. Nincs olyan cél vagy ok, amely indokolhatná, hogy egy demokratikus kormányzásra vágyó politikai erő és annak vezetője összefogjon olyan csoportokkal, amelyek antiszemita, rasszista, fajgyűlölő nézeteket terjesztenek – hangsúlyozta a Róna Tamás vezette szervezet közleménye.

Izraeli munkalátogatáson vett részt a Tett és Védelem Liga küldöttsége

Forrás: tev.hu

2022. február 22. A Kneszetben folytatott megbeszéléseket 2022. február 22-én, hétfőn az európai Tett és Védelem Liga (APL) küldöttsége. A Szalai Kálmán főtitkár és Tamir Wertzberger, az APL nemzetközi kapcsolatokért felelős igazgatója által vezetett delegációt Amichai Shikli, a Jamina párt képviselője fogadta – olvasható a Tett és Védelem Alapítvány honlapján.

A találkozóra azt követően került sor, hogy az antiszemitizmus és a BDS-mozgalom elleni fellépésért elnevezésű Kneszet lobbizás előtt mutatta be Köves Slomó, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) vezető rabbija az APL tizenhat EU-s tagállamra kiterjedő, antiszemita előítéletességet vizsgáló legújabb közvélemény-kutatásának eredményeit.

A megbeszélésen Amichai Shikli hiánypótlónak és nagyon informatívnak nevezte Köves Slomó rabbi előadását és elmondta, hogy szívesen folytatná az együttműködést az APL-lel. A felek megállapodtak abban, hogy az APL összekötőként lép fel az antiszemitizmus és a BDS-mozgalom elleni fellépésért felelős Kneszet lobbizás és az Európai Unió Antiszemitizmus elleni fellépésért felelős munkacsoportjai között, a megbeszéléseket pedig a jövőben is folytatni fogják.

Az APL küldöttségét fogadta Benjamin Netanjahu, Izrael korábbi miniszterelnöke, a jelenlegi parlamenti ellenzék vezetője is. Szalai Kálmán és Tamir Wertzberger röviden bemutatták a Köves Slomó által Magyarországon életre hívott, ma már páneurópai szervezatként működő Tett és Védelem Ligát.

E mellett átadták a volt kormányfőnek az APL 16 EU tagállam antiszemita előítéletességet vizsgáló felmérésének kutatói összefoglalóját, aki elismerését fejezte ki a kutatás lebonyolításáért és az abban közreműködők tudományos teljesítményéért.

EGYÉB HÍREK

Fáklyás felvonulással emlékezett Horthy Miklósról a Mi Hazánk Mozgalom

Forrás: 24.hu

2022. február 6. A Mi Hazánk Mozgalom szimpatizánsainak részvételével fáklyás-lovass megemlékezést tartottak vasárnap délután Budapesten a 65 éve elhunyt Horthy Miklós volt kormányzóra emlékezve. Az eseményen körülbelül ezren vehettek részt. Az eseményt a „Nemzeti Összefogás Sereg-szemléje” címen hirdették meg, a párt mellett több radikális jobboldali szervezet is képviseltette magát:

A Horthy Miklós Társaság, a Trianon Társaság, az 1956-os Vitézi Lovagrend Világszövetsége,

a MIÉP, az FKgP, a Betyársereg, a Mi Hazánk Motorosai, a Magyar Önvédelmi Mozgalom, a HVIM,

a Mi Hazánk Ifjai, az Identitesz és a Magyarok Világszövetsége is.

A résztvevők a Gellért téren gyülekeztek, onnét a Vértanúk terére vonultak. Beszédet mondott Novák Előd, és felszólalt Toroczka László miniszterelnök-jelölt is.

Karácsony Gergely főpolgármester is megszólalt az esemény kapcsán. Facebook-oldalán azt írta, hogy Budapest nem kér a gyűlölködésből:

„Ma Horthy Miklós halálának közelgő évfordulója alkalmából szélsőjobboldali szervezetek és áellenzéki pártok felvonulással egybekötött erődemonstrációt szerveztek fővárosunkba, félelmet keltve ezzel a lakosság egy részében. Horthy Miklós kormányzósága alatt megkezdődött egy olyan autoriter rendszer kiépítése, amely a parlamentarizmus felszámolásához, mélyszegénységhez, megkülönböztetéshez, háborús pusztításhoz, majd több százezer honfitársunk halálba küldéséhez vezetett. Elfogadhatatlannak tartom, hogy Horthy Miklós máig vitatott örökségét, politikai

erők gyűlöletkeltésre használják, megzavarva ezzel Budapest békéjét. Köszönöm azok bátor kiállását, akik ma is felszólalnak a gyűlölködés ellen.”

Mégsem a zalaegerszegi zsinagógában tartja meg választási rendezvényét a Mi Hazánk

Forrás: mandiner.hu, varosikurir.hu

2022. február 18. A zsinagóga helyett egy másik helyszínen tartja meg választási rendezvényét a Mi Hazánk Zalaegerszegen. A párt azt követően módosította a helyszínt, hogy tiltakozás volt az ellen, hogy a radikális jobboldali szervezet a zalaegerszegi zsinagóga épületében tartaná meg választási rendezvényét.

A zsinagóga épülete a zsidó közösség és a város számára is kiemelt jelentőségű hely, mely emléket állít Zalaegerszeg egykor virágzó zsidó közösségének, amelynek tagjait 1944-ben haláltáborokba hurcolták írja a Mandiner.

„Tiltakozunk az ellen, hogy egy, a magyar zsidóság számára fontos helyen egy olyan mozgalom tartson rendezvényt, amelynek tagjai nyilvános beszédekben, internetes posztjaikban nyíltan uszítanak a kisebbségek ellen. Egy ilyen esemény méltatlan a hely történetéhez, és meggyalázza mártírjaink emlékét” olvasható a Mazsihisz közleményében.

A Mazsihisz emlékeztet, hogy bár pártpolitikai ügyekben nem kívánnak megnyilvánulni, de a Mi Hazánk tervezett zsinagógai rendezvényét olyan provokációnak tartják, ami ellen fel kell lépniük.

„Felszólítjuk az épület fenntartóját, Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatát, hogy a helyszín bérbeadására vonatkozó korábbi döntését vonja vissza és ne járuljon hozzá, hogy az egykor zsinagógaként működő épületben a Mi Hazánk Mozgalom választási rendezvényt tarthasson” írták.

Jogi lépésekkel fenyeget a Mi Hazánk, amiért nem tarthattak választási fórumot a zalaegerszegi zsinagógában

Forrás: akibic.hu

2022. február 20. A szélsőséges párt zalaegerszegi képviselőjelöltje szerint „nagyban a zsidóságnak köszönhető”, hogy nem tarthatnak kampányrendezvényt a város egykori zsinagógájának épületében írja a Kibic Magazin.

Toroczkai László, a szélsőjobboldali Mi Hazánk Mozgalom elnöke, a párt helyi jelöltjével, Kiss Ferencsel tartott volna szombat este lakossági fórumot Zalaegerszegen a város volt zsinagógájának épületében, amely ma már Városi Hangverseny- és Kiállítóteremként funkcionál. Erre reagálva a Mazsihisz közleményben tiltakozott az ellen, hogy a kisebbségek ellen nyíltan uszító párt kampányrendezvényt tartson az egykori zsinagógában.

A Zalaegerszeg önkormányzata arról tájékoztatót, hogy „a város történelmi értékeit, egykori polgártársaink szellemi örökségét, az adott épület korábbi funkcióját és az érintettek érzékenységét” szem előtt tartva a politikai fórum megtartását a kérelmező részére egy másik intézményegységben fogják biztosítani.

A helyszínt működtető Keresztury Dezső Városi Művelődési Központ igazgatója, Flaisz Gergő arról is írt, hogy eredetileg azért döntöttek a bérbeadás mellett, mert a Mi Hazánk egy bejegyzett párt, és az elmúlt években majdnem minden politikai párt tartott már rendezvényt az épületben. Az igazgató szerint a Mi Hazánk is erre hivatkozva kérte a zsinagóga bérbé adását.

A döntést zokon vette a Mi Hazánk. A lakossági fórum előtt az épület elé gyűltek a párt hívei, ahol Kiss Ferenc a közleményre utalva azt mondta, hogy „sok fiatal azt sem tudja, hogy miről beszélnek a... felekezetenek a tagjai”.

A képviselőjelölt szerint, az, hogy nem tarthatnak fórumot a zsinagógában, az „nagyban a zsidóságnak köszönhető”. Toroczkai pedig arról panaszkodott, hogy kitiltották őket az épületből, „ami valamikor állítólag zsinagóga volt”.

A pártelnök korábban a Telexnek azt mondta, hogy a zalaegerszegi városvezetés először nem fogalmazott meg kifogásokat, viszont a Mazsihisz első „csettintésére a városvezetés visszavonta a korábban megkötött bérleti szerződést, ami miatt a megfelelő jogi lépéseket meg fogjuk tenni”.

Holokausztkiállítását hívott Ózdra a karlendítő jobbkios politikus

Forrás: akibic.hu

2022. február 23. Farkas Péter Barnabásnak korábban azért kellett lemondania ózdi alpolgármesteri tisztségéről, mert a sajtóban napvilágot látott róla néhány felvétel, amelyen náci karlendítéseket végez egy lengyelországi holokausztmúzeumban. A lemondása után a politikus elfogadta meghívást a Páva utcai Holokauszt Dokumentációs Központba. Az esetről Alapítványunk is beszámolt korábbi jelentésében.

Az Azonnali értesülése szerint itt ismerkedett meg egy munkatárssal, és meghívta az Emlékközpont vándorkiállítását az Ózdi Múzeumba, aminek Farkas a vezetője jelenleg is. Bár a múzeum honlapja nem idéz tőle, az biztos, hogy ő köszöntötte a megjelent fiatalokat.

A kiállításmegnyitóról szóló beszámoló azt is kiemeli, a Holokauszt és művészet címmel nyíló tárlat további különlegessége az is, hogy ez az első alkalom, amikor annak darabjai vidéki városba kerülnek. Valamennyi kiválasztott mű 1939 és az 1945 közötti időszakból származik, húsz olyan alkotótól, akiknek majdnem a fele vesztette életét ezekben az években írja a 168 Óra.

A HÓNAP KRÓNIKÁJA

Az alábbi táblázatban a jelentésben található összes esetet, eseményt kronologikus sorrendben mutatjuk be. A *Kategória* rubrika megmutatja, hogy az adott eseményről a jelentés melyik részében számoltunk be bővebben.

Sorszám	Dátum	Esemény	Kategória
1.	február 6.	Fáklyás felvonulással emlékezett Horthy Miklósról a Mi Hazánk Mozgalom	Egyéb hírek
2.	február 10.	Heisler András: Az antiszemitizmus mindig is a társadalom betegsége volt	Hivatalos és civil reakciók
3.	február 12.	Neonáci megemlékezés és antifasiszta tüntetés volt a budai Várban	További gyűlöletcselekmények
4.	február 13.	Antiszemita trágárságot firkáltak Jámbor András ellenzéki jelölt plakátjára	Antiszemita gyűlöletcselekmények – Gyűlöletbeszéd
5.	február 17.	Magyarhoni Zsidó Imagylet: A magyar zsidóság tudja, hova vezet a gyűlöletbeszéd	Hivatalos és civil reakciók
6.	február 18.	Mégsem a zalaegerszegi zsinagógában tartja meg választási rendezvényét a Mi Hazánk	Egyéb hírek
7.	február 20.	Jogi lépésekkel fenyeget a Mi Hazánk, amiért nem tarthattak választási fórumot a zalaegerszegi zsinagógában	Egyéb hírek
8.	február 22.	Izraeli munkalátogatáson vett részt a Tett és Védelem Liga küldöttsége	Hivatalos és civil reakciók
9.	február 23.	Holokausztkiállítás hívtott Ózdra a karlendítő jobbkios politikus	Egyéb hírek

KAPCSOLAT ÉS TÁMOGATÁS

A Tett és Védelem Liga, mint európai szervezet helyi partnerekkel együttműködésben végzi munkáját. Magyarországi partnere a Tett és Védelem Alapítvány, amely zsidó szervezetek civil kezdeményezése és a zsidó tradíciókat követve kész határozott lépéseket tenni az egyre inkább elharapódzó antiszemita jelenségek visszaszorításáért.

Amennyiben bárkit vélt vagy valós zsidósága miatt bántalmazás vagy antiszemita inzultus ért, ne hallgasson, jelezze felénk, hogy az arra kijelölt csatornákon továbbítsuk az intézkedésre rendelt szervekhez!

Bejelentéseket az alábbi lehetőségek bármelyikén fogad az Alapítvány:

FORRÓDRÓT (+36 1) 5 1 00 000

Tett és Védelem Alapítvány honlapján: www.tev.hu/forrodrot
és Facebook-oldalán: www.facebook.com/tev-tett-es-vedelem-alapitvany

A Tett és Védelem Alapítvány munkája csak akkor lehet sikeres, ha sokan osztoznak azon elkötelezettségünkben, hogy megteremtjük a sérelmet elszenvedettek számára a tisztességes eljáráshoz való jogot, ezért arra kérjük, egyéni felajánlásával segítse az Alapítvány munkáját!

Adományát az alábbi bankszámlaszámon juttathatja el az Alapítványhoz:

13597539-12302010-00057157

A Tett és Védelem Alapítvány elérhetőségei:

Cím: 1082 Budapest, Baross utca 61.

Tel: +36 1 267 57 54, +36 30 207 5130

<http://www.tev.hu>, info@tev.hu

FELHASZNÁLT IRODALOM

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV (utolsó letöltés: 2013.07.10.)

Anti Defamation League (ADL). 2012. 2011 Audit of Anti-Semitic Incidents.

CEJI, 2012. Tegyük láthatóvá a gyűlölet-bűncselekményeket! Nézzünk szembe a tényekkel! Útmutató a gyűlölet-bűncselekmények és előítélet motiválta incidensek monitorozásához. Facing Facts! projekt.

Chakraborti, Neil és Garland, Jon. 2009. Hate Crime. Impact, Causes and Responses. London: SagePublications.

Community Security Trust (CST). 2013. Antisemitic Incidents Report 2012.

Levin, Jack és McDevitt, Jack. 1999. Hatecrimes. In Encyclopedia of Violence, Peace and Conflict. szerkesztette Lester Kurtz, 89–102. San Diego: Academic Press.

OSCE/ODIHR. 2009a. Hate Crime Laws. A Practical Guide. Varsó: OSCE/ODIHR.

OSCE/ODIHR. 2009b. Preventing and responding to hate crimes. A resource guide for NGOs in the OSCE region. Varsó: OSCE/ODIHR.

Perry, Barbara. 2001. In the Name of Hate. Understanding Hate Crimes. New York: Routledge.

Társaság a Szabadságjogokért (TASZ). 2012. Gyűlöletbűncselekmények áldozatainak. Tájékoztató Kiadvány. Budapest: TASZ.

IMPRESSZUM

Kiadó: Tett és Védelem Liga,
Szalai Kálmán titkár

Szerkesztők: Nádasi Krisztián vezető kutató,
Brüsszel Intézet Kutatási és Incidenskövető Csoport
Dr. Bodó Kristóf ügyvéd, a Tett és Védelem Alapítvány
és a Brüsszel Intézet jogi képviselője
Bodó Gábor kutató, Brüsszel Intézet
Monitoring Csoportjának tagja
Tóth Gábor kommunikációs szakértő

Támogatás: Bodnár Dániel filozófus,
Tett és Védelem Liga Elnöke
Andrew Srulewitch igazgató, ADL

A kiadó köszönetét fejezi ki Dr. Kovács András szociológusnak,
a CEU professzorának a biztatásért és segítő tanácsokért.

A kiadó köszöni az áldozatvállalást azon önkénteseknek, akik szakértő
irányítás mellett hónapok óta szünet nélküli munkával segítették a
jelentés létrejöttét.

A jelentés egészének és bármely részletének felhasználása kizárólag
a kiadó írásos beleegyező nyilatkozatának birtokában engedélyezett a
forrás pontos megjelölésével.

2022 Budapest

TETT ÉS VÉDELEM LIGA

1040 Brüsszel, Rue de Froissart 109.
<http://www.apleu.org>

